

gativne» koja pretežno prikazuje kršćanski morai kao skup zabrana, područje grijeha itd.

Pisac iznosi osnovna načela po kojima čovjek, kraćanin, mora urediti svoj život i svoje djelovanje da preko savršenstva na ovoj zemlji polučii vječnu sreću u nebu. Posvema pravilno auctor postavlja Krista kao uzor ovozemnog savršenstva i put u nebo.

Iznesena nauka je solidna, zrelo izvagnuta, jasno predočena. Nije lako pisati moraluku te iznositi njen sadržaj ekvilibrirano. Pisac u tome uspijeva. Ne trči za novostima, a ipak želi dati starom sadržaju novu formu, novo ruho. To o osobito otkadće kada nas auctor upoznaje s nekim krepostima koje mnogim manualistima izmiču. A te kreposti dočaravaju moralni život, pokazuju njegovu atraktivnu moć.

Pisac je orijentirao moraluku sistematski i praktički prema kršćanskom savršenstvu. Razumljivo, postavi je razliku između moralke i asketike (sv. I, str. 4). Nije ipak lako prihvatiti tu razliku. Zasto bi moraluka promatrala samo neke čine a ne čitav život, individualni i socijalni? Smatram da moraluka, shvaćena integralno, uključuje i asketiku i mistiku. Asketika i mistika su integralni dijelovi jedne te iste praktične životne znanosti koja je usmjerena prema nadnaravi, prema sreći u nebu.

Kratkoća je često puta uzokom nepotpunosti i nejasnoće. Sumarnost djela ne dopusta da ispovjednik može naći gradivo za orijentaciju u primjeni nauke na pojedine grijeha. Malo više kazuistike dalo bi djelu svježinu u praktični karakter.

U traženju puteva za obnovu moralke želio bih istaknuti da bi moralisti morali više osvjetljavati socijalne probleme pozivom na načela katoličkog morala. Osim toga bi bilo potrebno iznositi apologetske refleksije u prilog toga morala. U te točke treba uprijeti prstom, jer mnogi misle da je naš moral »obješen« na zakone, na ono što je »naređeno«, a kao da ne posjeduje svoje unutarnje, strukturalno opravdanje.

Istaknuo sam zdravu tendenciju pisca da moraluku »azurira«. Bez sumnje pisac je gradivo duboko asimilirao. To nam svjedoči jasnoća stila, širina zahvaćene nauke, sigurnost izlaganja. Razdioba je više manje ona klasična. Osobito je zanimljiva razdioba drugog sveska. Svodi se na dužnosti čovjeka prema Bogu, sebi i bližnjemu. Sistematična moraluka može pitati da li se ta dioba može svesti na koji općenitiji, sintetičniji pojam, ali svakako ova je sinteza jasna, uvjerljiva, neposredna.

Pisac ne luta po neotkrivenim putevima nekih novih sistematizacija. Ne povodi se za »votarijama« iz želje za ocjenom »moderan«, ali deista uzorno pokazuje kako se dade uskladiti zakonita težnja za novim oblicima sa sigurnim stazama klasične moralke.

N. K.

A. MATANIĆ: *Le scuole di spiritualità nel magistero pontificio*, Brescia 1964, str. 5—181.

Svi vjernici u Crkvi povezani su mnogostrukim vezama. Okupljeni su oko zajedničke vrednote: svetosti. Međutim, različiti načini apostolata mogu dovesti do tog zajedničkog cilja. Svaki značajniji Red u Crkvi posjeduje sebi vlastitu metodu svetosti i apostolata. Kod nekih Redova te metode imaju oblik »škole duhovnosti.«

Te različite »škole duhovnosti« ne uključuju nužno i različite teološke sinteze. Tako, recimo, neki opažaju da je posebno obilježje duhovnosti u Dominikanskom Redu sarelo prije nego je formirana tomistička škola. Izvor ili prvi pravac duhovnosti obično daje Utemeljitelj. Drugi ga slijede, oponašaju. Stvara se posebna atmosfera. Ističu se neke glavne ideje; riše se različiti način kako se te ideje razvijaju; akcentuiraju se razne prakse itd. Sve su te struje dobre. Neke pristaju ovima, neke drugima.

Ova knjiga je uvid u gornje gradivo. Puna je sadržaja. Korisna i u vidu apostolata. Svaka duša je nekako »svijet za sebek«. Svako odgovara ovaj ili onaj put, iako svi zajedno vode u jednu luku: vječno spasenje. Svaka će reći: »Mihī adhaetere Deo bonum est«.

Auctor dobro razlikuje duhovnost od teoloških škola. Razlikuje teološki. Označuje izvore pojedinih škola historijski. Ispituje zakon interdependencije, ovisnosti. Na taj način otkadće karakteristika pojedinih škola i njihov odnos prema drugima. Djelo bi moralo resiti biblioteku svakog teologa, svakog svećenika.

N. K.

C. SARTORI — B. BELLUCO: *Enchiridion canonicum*, Rim 1963, str. 1—460. To je skup odgovora Sv. Stolice kojima se autentično tumači tekst pojedinih kanona.

Poslije promulgacije Kodeksa razne Kongregacije dale su mnoge odgovore sa svog područja. Tako je više puta nastupila Papinska Komisija za autentično tumačenje zakona. Iz toga se vidi kako ovo djelo čini veliku uslugu svim katoličkim intelektualcima. Odgovori su sakupljeni, izneseni na odgovarajućem mjestu. Svatko ih može upoznati u njihovoj pravoj ulozi. Svakako 12. izdanje najbolje svjedoči koliko je knjiga korisna.

N. K.

S. M. GOZZO: *La dottrina teologica del libro di Izaia*, Rim 1962, str. 1—229. Kritičko-egzegetička studija.

Liturgija i Crkveno Učiteljstvo obiluju pozivima na Izaiju, na njegovu nauku o Bogu, Mesiji i djelu spasenja. Pisac se prihvatio posla da napiše sintezu teološke nauke Izaijinje knji-

ge. Po svim propisima metodskog rada i znanstvene akribije pisac jasnim teološkim okom iznosi pred čitaoca nauku Izajjinu o monoteizmu, o nekim Božjim atributima, o djelu spašenja, o Mesiji, o odnosu Boga prema svijetu. Djelo je doista dragocjen kontribut biblijskoj teologiji.

E. MARIANI: Esperienza ed intuizione religiosa, Rim 1964, str. 1—239. Pokušaj otkrivanja misli jednog pisca o pitanju.

Knjiga neposredno može interesirati one koji žele otkriti pravac filozofskih i religioznih misli Petra Martinetti, koji je umro 22. III 1943. Pisac nastoji objektivno prodrijeti u misao Martinetti-a. To je ono važno: ne nametati svojoj misao piscu nego iznositi njegovu. U tome je neosporna vrijednost knjige.

N. K.

R. FALSINI: I postcommuni del sacramentario Leoniano, Rim 1964, str. 18—181. Klasifikacija, terminologija, nauka.

Liturgijska znanost kroči sebi put naprijed. Stari liturgijski tekstovi izlaze u novim izdanjima. Analiziraju se, traže, unapređuju razni obredi. Proučavaju se i izvori i tumači se njihov sadržaj. Potrebno je razumijevati i liturgijske tekstove, njihov jezik. Ovo djelo uzima u pretres kodeks LXXXV u Veroni koji je poznat pod imenom »Sacramentario Leoniano«. Kodeks predstavlja najstariju latinsku eukologiju. Razumije se, djelo nije samo od važnosti za liturgiju nego i za teologiju.

N. K.

B. BELLUCO: Novissimae Ordinariorum facultates, Rim 1964, str. 9—217. Komentar na Motu-Proprio »Pastorale munus«.

Pavao VI izdao je 30. XI 1963. »Pastorale munus«, kojim je mjesnim Ordinarijima udijelio velika ovlaštenja. Međutim, nastaju teškoće u tumačenju pojedinih točaka tih ovlaštenja. Pisac ovog djela nastupa doista kao stručnjak u predmetu. Savjesno tumači tekst. Knjiga je vrlo korisna i Ordinarijima da znadu što im je podijeljeno, i podanicima da znadu što mogu u Ordinarija pitati.

N. K.

ANTONIO PIOLANTI, Dio Uomo, Roma 1964; str. 1—654.

Djelo se pojavljuje kao treći svezak Piolantievog dogmatike, koja je namijenjena širokoj publici, prvotno laičkoj inteligenciji. Knjiga »Dio Uomo« ima dva dijela: prvi, koji radi o samom Bogo-čovjeku, dakle kristološki i drugi, koji radi o djelu Bogo-čovjeka, dakle soteriološki. U obradi kristološko-soteriološke problema-

like Piolant se drži Andeoskog Naučitelja, dajući mjesta i rezultatima novijih istraživanja.

I. Golub

MISCELLANEA ANTONIO PIOLANTI, u kolekciji: **Lateranum** (nova series), 29 (Romae 1963) vol. I, str. 279; 30 (Romae 1964) vol. II, str. 297.

Profesori Papinskog Lateranskog Sveučilišta posvećuju zbirku specijalnih studija Rektoruru Sveučilišta. A. Piolanti-u, da bi komemorirali dvadeset i petu godišnjicu Piolantievog profesorske djelatnosti na Papinskim Sveučilištima Urbanovom i Lateranskom. Studije su izašle pod naslovom »Miscellanea Antonio Piolanti« u kolekciji Lateranskog Sveučilišta »Lateranum« i to dva sveska. Svaki pak svezak ima dvije sekcije. Prvi svezak ima filozofsku i teološku sekciju, a drugi svezak ima egzegetsko-patrističku i povijesnu sekciju.

I. Golub

ROBERT BOSCH, Sociologie de la paix, Bibliothèque de la Recherche Sociale, pp. 252, ed. Spes, Paris 1965.

Poznati francuski sociolog, profesor Međunarodnih Odnosa na Institutu Socijalnih nauka pariskom Katoličkog Instituta i član ekipe koja izdaje časopis **Action populaire** objelodanio je početkom ove godine djelo pod gornjim naslovom »Sociologija mira«.

Ispitivanje socioloških uvjeta mira zaokuplja sve više državnike i moraliste. Najljepše izjave, najsvečanije osude — bile one izrečene i od Ekumenskog Sabora — ostat će mrtvo slovo, ako se ono što se naziva socijalnim analfabetizmom građana na području međunarodne političke znanosti bude i nadalje suprotstavljalo razvoju uvjeta mira.

Knjiga Roberta Bosca je plod naučavanja i ličnih istraživanja provedenih po Evropi, Sjedinjenim Državama, Latinskoj Americi i zemljama Trećega Svijeta Azije i Afrike. U prva dva dijela su izložene strukture i dinamizam suvremenog međunarodnog društva: njihov cilj je da upoznaju nespecialiste, svjetovnjake i kler (u pravom smislu: teologe i moraliste), s rezultatima sociologije međunarodnih odnosa, da ne podlegnu napasti da prilijepe izvana abstraktne principe na izvanredno kompleksnu stvarnost, dok moralnost mora biti unutar odgovornoga političkog čina. U trećem dijelu se, nakon što je postavljena dilema svakog međunarodnog morala, pokušavaju ocrtati konkretna približavanja ka miru, tj. razabrati što bi trebalo danas zajednički poduzeti, u duhu dijaloga sa svim ljudima, zadaće koje bi trebalo neposredno ispuniti na pr. gledom na rat, na međunarodne ustanove, na probleme razvoja da bi se ostvario »nacrt jedne ljudske zajednice«.

S. T.